i Forholdene mellem Mand og Mand. Jeg agter paa alle Stadier at stemme imod det foreliggende Lovforslag.

N. Rasmussen: Det er jo en Selvfølge, at et Forhold som Fæstevæsenet, der er saa yndigt og som angaaer saa mange af Statens Borgere, maa give Anledning til forskjellige Betragtninger, og jeg har derfor ogsaa fundet mig foranlediget til at begjære Ordet, skjøndt jeg ikke er personlig interesseret i denne Sag, eftersom jeg hverken er Fæstebonde eller — og det endnu langt mindre — Godseier. Jeg skal da begynde med at sige, at det altid har staaet for mig saaledes, at det maa være en heel Deel forsigtige med hvad vi foretage os med Hensyn til Fæstevæsenets Ordning. Det har staaet for mig saaledes, at det maa være en absolut Betingelse for enhver Foranstaltning, der i saa Henseende skal kunne træffes, at det er en saadan, som fremmer Selveiendoms Indførelse, ligesom jeg ikke vil dølge, at jeg helder til den Mening, at vi dersom Regjering og Rigsdag først kom til den Overbevisning, at der maatte anvendes Tvang i saa Henseende, at der altsaa af Hensyn til Statens Interesse burde foretages en Expropriation i Henhold til Grundloven, ogsaa burde være berettigede til at gaae den Vei. Jeg siger dog udtrykkelig, at det først maatte gaae op for os, at Saadant ogsaa virkelig fordredes i Statens Interesse, thi kun Hensynet til denne kan give os Ret til at anvende det nævnte yderste Middel. Nu kan man vel sige, at der dog ogsaa kan træffes mindre Foranstaltninger, der kunne være nyttige i den angivne Retning, og at vi ikke bør lade noget beleilight Øieblik til at hjælpe paa disse Forhold gaae ubenyttet hen, og dette kan være meget rigtigt. Men, naar der saaledes bliver Spørgsmaal om at hjælpe paa Forholdet, saa maae vi da ogsaa først forvisse os om, at vi ikke komme til at skade der, hvor vi ville gavne. — Naar jeg nu derefter seer paa det Lovforslag, der ligger for os, og tænker lidt over, hvad det er, der har givet Anledning til, at et Lovforslag som dette er kommet frem, da kommer jeg til det Resultat, saavidt jeg har kunnet følge med Forhandlingerne i det andet Thing, at det er de idelige Klager over Godseierne, over at de have taget for høie Forpagtningsafgifter eller Indfæstninger eller Recognitioner o. s. v., og Hensynet til Uimeligheden af, at Godseierne saaledes pine og plage Bønderne, der have fremkaldt Forslaget. Men jeg kan imidlertid — det behøver jeg vel ikke engang at sige — ikke see, at dette Lovforslag, naar det bliver til Lov, vil kunne bidrage det Mindste til at afhjælpe disse Ankere. Her er jo nemlig ikke Tale om, hvorvidt Godseierne fremtidig maae tage Lidt eller Meget i Forpagtningsafgift, Lidt eller Meget i Fæsteafgift. Fra Først af har der kun været Tale om, at, naar der oprettedes en Contract, der var bestemt til at skulle vare i 50 Aar, og den ophørte før denne Tids Udløb, saa skulde Godseierne tilbagebetale til den vedkommende Forpagters Dødsbo ligesaa mange Halvtredsindstyvedele af den ved Forpagtningsforholdets Indgaaelse erlagte Recognition, som der var Aar tilbage (Modsigelse). Jo, det staaer virkelig i det i det andet Thing oprindelig indbragte Lovforslag. Der staaer i det oprindelige Lovforslags § 1 — hvis det ikke var for langt, skulde jeg oplæse den paagjældende Bestemmelse for de ærede Medlemmer, der ikke have det oprindelige Lovforslag ved Haanden —, at, naar den, der har forpagtet paa 50 Aar, eller hans Efterkommere i Forpagtningen ifølge Opsigelse af Contracten fratræde, skal den, som har Raadighed over Fæstestedet, tilbagebetale den Fratrædende saa mange Halvtredsindstyvedele af den forud erlagte Sum, som der er Aar tilbage af den halvtredsindstyveaarige Forpagtningstid. I det oprindelige Forslag var der altsaa kun Spørgsmaal om den sidste Deel af de 50 Aar, hvorimod der ikke var Tale om det, som netop havde givet Anledning til Klager, nemlig Forudbetalingen og dennes Størrelse. Den Bestemmelse af det oprindelige Lovforslag, som jeg nys gjengav, var dets § 1 a; dets § 1 b gav imidlertid kun en lignende Regel med Hensyn til Bortforpagtning paa to eller flere Personers Livstid. Hvad har Folkethinget derefter gjort? Det har vedtaget et Forslag, som aldeles ikke omhandler det, der stod i det oprindelige Forslag, men